

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

De vitio malæ Amplificationis. Capvt Primvm.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

possitis, aut quare, aut quomodo, at tantummodo sine suspitione latrabitis, crura quidem nemo vobis suffringet, sed si ego vos bene noui, literam illam, cui vos vique eo inimici estis, vt etiam alias omnes oderitis, ita vehementer ad caput affigent, vt postea neminem alium, nisi fortunas vestras accusare possitis.

Et hæc de similitudine: dissimilitudo illi opposita fit, cum ea, quæ simul comparan-

tur, diuersa esse ostenduntur, vt

*Soles occidere, & redire possunt,
Nobis cum semel occidit breuis lux,
Nox est perpetua vna dormienda.*

Eius tota ratio ex similitudine satis manifestè colligitur: Vsus verò in confutatione similitudinum, potissimum vigere solet.

Finis libri quarti.

DE
A M P L I F I C A
T I O N E
LIBER QUINTVS.
A C P R I M V M:

De vitio male Amplificationis.

CAPVT PRIMVM.

Ocorum tractationi satis opinor appositè subiungetur amplificatio, quæ ex locorum congerie coalescere, atque innutiri solet.

Dici non potest, quam varij sint in hac parte tenuiorum Rhetorum errores, qui hoc vnum rati decus eloquentiæ: si amplificent, neque circumspectè res obseruant, neque modum vllum tenent; sed dum augendi studio pruriunt in omnibus, importunissima garrulitate miseras aures obruunt.

Haud scio an vllum sit vitium, magis à vera germanaque eloquentia alienum, quam inepta, & puerilis amplificatio rerum, & sententiarum inanis, vanoque strepitu verborum intemperantiùs lasciuicas. Cui enim

non patiunt nauseam illæ lentæ circumductiones, quas postquam cum tædio exfortuetis, oratione permolesta fatigatus, coeris Laonicum illud exclamare; *Nihil est præter vocem.*

Et sunt, qui huiusmodi amplificatores eloquentes putant. Ego cum prudentia, quæ prima pars est eloquentiæ; sint expertes, ineptos, & pueriles censeo, quin arbitror plus ad vim dicendi facere sententiam appositè dictam, quam totam illam redundantiã puerilis ingenij.

Quæ est igitur (dices) optima ratio amplificationis? magnum est definire, & multum ad totam dicendi rationem facit.

Siquidem rectam amplificationem *Ora differat bonioris animam* eloquentes viri nominarunt, na amplificationis arbitror in eo differre magnorum *cario à mala.*

Nihil tam alium ab eloquentia quã puerilis amplificatio.

Quomodo differat bona.

CC

oratorum amplificationem, à puerili quadam congerie, quòd illa rerum, & sententiarum magnitudinem paulatim succrescentem, cum iusto circumspectorum verborum pondere contineat: Hæc verbis, & nugis, inani quodam strepitu ad imperitarum aurium insidias luxuriantibus humiliter intumescat.

Itaque, ut summus aliquis, & rei militaris pericissimus Imperator, ad operosam quandam expeditionem lectissimum iuuentutis florem deligit, quem armis, animisque incitatum mittit in adversarios. Sic novi oratores, ubi rem amplificandam vident, & id præstantis esse, ut plurimum opus eloquentiæ, non minutias quasdam consectantur, sed illustria quæque in locum vnum optima ratione distributa coagmentant, quòd totius orationis vis, & amplitudo plenior futura sit. At contra ignavi Rhetores imbecillam, & propè ferulem gregariorum multitudinem centuriant, quàm nihil potest esse contemptius.

Nec immeritò Longinus Criticus tales amplificatores perstringit, qui vel varietate distendunt, vel quisquiliis, & ramentis faciunt orationem:

Φλοῖωδῃ ἄσπερνα, καὶ σχολικὰ ἐγγυλάπλωντες, λυμάνετα γὰρ ταῦτα τὸ ὅλον ὡσαυτὲ ψήματα ἢ ἀραιώματα ἐμπασιῶντα μεγέθη συνοικοδομῶμεθα.

Si ingeniosam oratoris amplificationem consideres, dicas te eximiam structuram, quadratis lapidibus, præclaro inter se nexu coherentibus compositam intueri: si contra futilem, & amplificatorum orbem, parietes videbuntur luto, paleis, & calculis malè obducti, hiantibus undique rimis dissuti. Quo igitur hoc vitium in graui præsertim eloquentia foedum declinari possit, nonnulla præcipienda sunt.

Quid sit amplificatio, & quotu-
plex.

Et de optimo caractere amplifi-
cationis.

CAPVT. II.

Circumfertur ab antiquis Rhetoribus, sed non satis peritis amplificationis nimis vaga definitio, qua dicitur λόγος μέγεθος, περιμύδεις τοῖς ὑποκειμένοις: Oratio magni-

tudinem addens rebus subiectis. Nimis inquam diffusa est hæc definitio, nam troporū, & affectuum potest esse communis, ut rectè obseruat Longinus Criticus: siquidem illa magnitudine quadam effertur orationem.

Alia est natura sublimitatis, quam ὑψὸς vocant, alia amplificationis: sublimitas est in attollèda, amplificatio in fundenda oratione, illa in vi, hæc in lecta multitudine, illa magis spectat qualitatem, hæc quãtitatis, & diffusionis ratione habet. Est igitur amplificatio σύμπληρασις ἀπὸ πάντων τῶν ἐμπερομένων τοῖς πράγμασιν ὀρίων, καὶ τόπων ἰσχυροποιῶσα τῇ ἐπιμονῇ τοῦ χητασκευαζόμενου. Plenitudo quædam, quæ ex omnibus rerum adiunctis, terminis, & locis, commoratione roborat orationem.

Primum igitur est plenitudo non redundantia, quò planè significat per amplificationem fieri corpus orationis, venusta quadam plenitudine confurgens, non tumore distentum.

Hæc autem plenitudo non petitur ex inani furo verborum, vel strepitu numerorum, sed ex optimis quibusque rerum adiunctis, idcirco addidit ἀπὸ τῶ πάντων τῶν ἐμπερομένων πῆς πράγμασιν.

Postremo loco modum amplificationis docuit, cum ait fieri τῆς ἐπιμονῆς frequentatione scilicet, & commoratione, non quod eadem etiam, atque etiam semper iteranda sint, sed quod idem varijs adiunctis sit illustrandum, quod eodem in loco indicat his verbis.

ἕτερα ἐτέροις ἐπισηκλυόμενα μεγέθη συνεχῶς ἐπαισάχεται καὶ ἐπίβασιν, aliæ alijs) veluti in orbem circumductæ magnitudines continenter ingeruntur per gradationem.

Duo autem sunt præcipua fermè amplificationis genera, vnum fit per augmentum, quod propriè vocatur αὐξήσις alterum per δυνάμιν, siue exaggerationem: hoc inter, αὐξήσις, & δυνάμιν conuenit, quod utraq; ampliorem faciat orationem, sed illa plus habet diffusionis, & ambitiosi ci. cuius: hæc adiunctis rerum, & ponderibus magis auget, quàm verbis.

Itaque in celsa illa exaggeratione, paucis aliquando res in summam extollitur magnitudinem, cum adiuucta varia, atque epiheta aliud, atque aliud significantia, per gradatio-

nem.